

KSZTAŁTOWANIE PRZESTRZENI INFORMACJI I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

[SHAPING THE AREA OF INFORMATION AND SOCIAL COMMUNICATION]

Tytuł książki – *Przestrzeń informacji naukowej i komunikacji społecznej* pozwala na odniesienia do szerokiego horyzontu, wolności, braku granic, ponadczasowości oraz skłania do rozmyślań o ... wędrówkach po szerokim świecie. Wielowymiarowość pojęcia przestrzeni uzmysławia możliwość różnic w wyborze, wielu aspektów rozważań, jak i rozmaitych kryteriów dla „zapełnienia” owej przestrzeni. W efekcie rośnie szansa wciągnięcia do rozważań niezależnych umysłów, badaczy interesujących się nietypowymi skrzyżowaniami informacji i komunikacji społecznej, poszukiwania zagadnień nowych, zmierzania się z pomysłami o randze globalnej, a ostatnio odkrywania specyfiki potrzeb UE oraz świata informacji w środowisku elektronicznym. Ta otwartość pojęcia przestrzeni spowodowała, że wielu autorów z różnych nauk humanistycznych ostatnio podejmuje w rozmaitych kontekstach temat, zamieszczając słowo „przestrzeń” w tytule. W opracowaniach profesjonalnych, *per analogiam*, pozwala podjąć nowe interpretacje związane z informacją i komunikacją społeczną.

Autorzy tej pracy zbiorowej uwidocznili aspekty personalne w kształtowaniu przestrzeni informacji naukowej i komunikacji społecznej. W swoich poszukiwaniach naukowych w większości odwołują się do publikacji i dokonań Profesora UJ dr hab. Wandy Pindlowej i to najczęściej jako prekursora w Polsce różnorodnej gamy przedstawianych zagadnień. Nazwisko to i osoba tak są poważane w kraju i za granicą, że zostały uczczone dedykowaniem tej książki dla „Pierwszej Damy Informacji Naukowej przełomu wieku XX/XXI”. Profesor Pindlowa jest niezwykle uczone, którego celem życia stało się informowanie (informatyka), znanym specjalistą od poznawania wieloaspektowego przestrzeni informacji naukowej i komunikacji społecznej w teorii i praktyce, łącznie z realizowaniem zamyślenia do owych wędrówek.

TEMATYKA KSIĄŻKI I AUTORZY

Dominacja informacji we współczesnych cywilizowanych społeczeństwach, coraz to przyspieszających tempo życia, stwarza nowe wyzwania dla teoretyków i praktyków informacji naukowej i komunikacji społecznej. Wymagają one głębszej wiedzy profesjonalnej, znajomości reguł wykorzystywania *Information Communication Technology* (ICT), zgłębnienia potrzeb użytkowników oraz co niezwykle ważne – wyobraźni i umiejętności adaptacji

do potrzeb budowanego społeczeństwa informacyjnego. Wyobraźnia, jako cecha ludzi kreatywnych, pozwala na przewidywania m.in. w odniesieniu do praktyki, kierunku studiów i badań naukowych zmian w potrzebach potencjalnych użytkowników bibliotek, mocno nawiązujących do rozwoju wysokiej i popularnej kultury. Odkrywcza interpretacja wskazuje nowe drogi użyteczności publicznej, tak ważne w epoce licznych zagrożeń biblioteki i książki. Przestrzeń informacji i komunikacji społecznej – stanowi forum wymiany doświadczeń i osiągnięć, najważniejszych dla współczesnego pokolenia. Stwarza sposobność realizacji wielu fascynujących pomysłów teoretycznych.

Znakomitym przykładem są zebrane w tej książce wypowiedzi sześćdziesięciu pięciu uczonych i praktyków, znawców informacji i komunikacji społecznej, poszukujących inspiracji w procesie komunikacji społecznej, zarówno dla teraźniejszości, jak i tego, co będzie lub było. Teksty są publikowane w języku polskim lub angielskim. Z szerokiego zakresu, sygnalizowanego tytułem, autorzy wybrali kilka ważnych grup zagadnień, sytuujących się w przestrzeni obejmującej informację (głównie naukową) i jej wpływ na proces komunikacji międzyludzkiej. W rezultacie powstało opracowanie, składające się z sześciu części. W pierwszej części znajdują się artykuły poświęcone „Przestrzeni twórców informacji naukowej”, w której pierwszorzędne miejsce „Rara Kind of Librarian” – przypadło w opinii autorów zagranicznych i forum ogólnopolskiego – Profesor UJ dr hab. Wandzie Pindlowej (5 artykułów). W kolejnych częściach uwaga została skupiona na rozwoju „Przestrzeni teorii informacji naukowej” (część druga – 14 artykułów), „Przestrzeni Internetu” (część trzecia – 10 artykułów), „Przestrzeni nowoczesnego bibliotekarstwa” (część czwarta – 14 artykułów), „Przestrzeni kształcenia” (część piąta – 8 artykułów) oraz „Przestrzeni inspiracji komunikacji społecznej” (część szósta – 13 artykułów w aspekcie nowoczesnych odczytów dziejów bibliotek i książki).

Wypowiedzi autorów są tym cenniejsze, że pochodzą od elity, kreującej aktualnie informację naukową i bibliotekoznawstwo za granicą i w Polsce. Poszukują oni nowych pomysłów, aby odzwierciedlić znaczenie dla społeczeństwa bibliotek i książki oraz współpracują w tym zakresie od lat z Instytutem Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Dlatego w książce przeważają tematy łączące się z przestrzenią informacji i komunikacji społecznej w obecnej dobie.

AUTORZY ZAGRANICZNI

Dobrze są znane na świecie nazwiska pięciu autorów z Wielkiej Brytanii, kolebki nowoczesnego bibliotekarstwa i informacji naukowej, publikujących w tej książce. Niezwykle czynny Profesor Frank Hogg z Aberystwyth w Walii, twórca tam znanych na świecie studiów z bibliotekoznawstwa i informacji naukowej (obecnie w trybie elektronicznej *distance education*), międzynarodowy konsultant z bibliotekoznawstwa, wyróżniony został ostatnio tytułem „Honorary International Ambassador of the School Library Association” (poz. 2). Do nowoczesnej polityki International Federation Library Associations (IFLA) przyczynili się zasłużeni w pracach wielu sekcji poświęconych edukacji: Profesor Ian Johnson – prodziekan Aberdeen School of Bizness The Robert Gordon University, Szkocja (poz. 48) oraz Profesor Paul Sturges z prestiżowej uczelni kształcącej bibliotekarzy w Zjednoczonym Królestwie – Loughborough University (poz. 17). Profesor Peter Brophy, Dyrektor Centre for Research in Library and Information Management, The Manchester Metropolitan University, redaktor *The New Review of Libraries and Lifelong Learning*, prowadzi wiele grantów UE, w tym „Cultural Objects in Networked Environments” (COINE) z udziałem Instytutu INIB UJ (poz.

32). Autorką znaną z podjęcia pierwszych badań nad rolą informacji w biznesie jest Profesor Maria Burke z Information Systems Institute, University of Salford (poz. 6).

Nie mniej aktywne na rzecz tej książki było środowisko spoza UK. Ceniona na forum międzynarodowym informacji naukowej Profesor Irena Wormell, z pochodzenia Węgierka, pracująca kolejno w ośrodkach kształcenia wyższego w Kopenhadze (Dania) i aktualnie w Borås (Szwecja), wiele lat sterująca programem edukacji z informacji naukowej w IFLA, jest znana z kreowania nowoczesnej myśli z zakresu informacji naukowej na podstawie doświadczeń z europejskiej przestrzeni edukacji. Ostatnio, co też znalazło odbicie w tej książce, zajmuje się „Zarządzaniem wiedzą” i nawet utworzyła taką nową sekcję IFLA (poz. 18). Z Niemiec – wzbogacił książkę doświadczeniami w zarządzaniu naukową placówką o dużym zasobie elektronicznym (też dokumentacji) – dr Rafael Ball, dyrektor Central Library Research Center Julich (poz. 30). Profesor Christa-Rose Huthloff z Department of Information and Communication, University of Applied Sciences and Arts, Hannover, podzieliła się uwagami o najnowszych tendencjach kształcenia przyszłych bibliotekarzy i pracowników informacji w Niemczech (poz. 47). Z Norwegii – Profesor Tord Hoivik z Faculty of Journalism, Library and Information Science Oslo University College – sugestywnie przedstawił dobę przemian w nauczaniu w związku ze stosowaniem nowoczesnych środków komunikacji (poz. 46). Z Litwy, ośrodka o najdawniejszych tradycjach współpracy z Instytutem INIB UJ – emerytowany doświadczony dydaktyk i bibliotekarz Danutė Kastanauskaitė-Kulbienė z Uniwersytetu w Wilnie – udokumentowała wpływ księgozbioru domowego na związki kulturowe z Polską (poz. 36). Nestor teoretyków z USA, badający więzi bibliotekoznawstwa z informacją naukową na świecie, emerytowany profesor pochodzenia polskiego Joseph Nitecki dołączył wysoką ocenę badań teoretycznych w Polsce (poz. 3).

POLSCY AUTORZY

Ponad połowa polskich autorów reprezentuje środowisko krakowskie. Z macierzystej uczelni – Uniwersytetu Jagiellońskiego wywodzi się 29 autorów, większość z Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa, zajmujących się informacją naukową, zwłaszcza zastosowaniem nowoczesnych technologii, w tym Internetu, teorią lub procesem komunikacji społecznej. Z Instytutu Prawa Własności Intelektualnej zostały opublikowane teksty dyrektorów tego Instytutu – profesorów Janusza Barty i Ryszarda Markiewicza (poz. 20) ekspertów UE, przystosowujących prawo polskie do wymogów UE, wytrawnych znawców prawa autorskiego, a także specjalisty od prawa konsumentów – dziekana Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Michała du Valla (poz. 29). Z Instytutu Chemii – zainteresował się tematem książki prof. UJ dr hab. Marek Frankowicz, specjalista od światowych standardów edukacji (poz. 45); z Biblioteki Jagiellońskiej – kustosz mgr Danuta Bromowicz, prowadząca zajęcia w INIB UJ z „Wystawiennictwa” (poz. 44). Z innych bibliotek krakowskich zagadnieniami żywotnymi dla ich przyszłości, zwłaszcza w kontekście zarządzania, elektronicznych zasobów, badań użytkowników – zajęli się głównie dyrektorzy, w większości kustosze dyplomowani, a to: Biblioteki Głównej Politechniki Krakowskiej – kustosz mgr Marek Górski (poz. 34) i wicedyrektor kustosz mgr Marzena Marcinek (poz. 26); Biblioteki AGH – wicedyrektor kustosz mgr Jerzy Krawczyk (poz. 37) i b. Kierownik Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki Głównej AGH – kustosz mgr Maria Czujowa (poz. 1); Dyrekcja Biblioteki PAT – kustosz ks. dr Jan Bednarczyk (poz. 31), kustosz mgr Władysław Szczęch (poz. 41), dr Renata Dulian (poz. 22); Dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Ekonomicznej kustosz mgr Anna Sokołowska-Gogut (poz. 40). Zagadnienia te zostały wzbogacone opinia-

mi z doświadczeń w innych bibliotekach akademickich w Polsce przez dyrektorów Bibliotek Głównych: Poznania – dyrektor Haliny Ganińskiej (poz. 8), z Nowego Sącza – dr Marii Sidor (poz. 39), z Biblioteki PAN w Warszawie – b. dyrektor doc. dr hab. Barbary Sordylowej (poz. 15).

Z ogólnopolskiego środowiska akademickiego informacji naukowej i bibliotekoznawstwa, z najważniejszych ośrodków kształcenia publikują opracowania przedstawiciele nowych kierunków badań i odczytywania roli informacji naukowej i komunikacji społecznej w przeszłości, obecnie i futurologicznie. Ważne teksty zamieścili autorzy z najstarszej placówki kształcenia na Uniwersytecie Warszawskim z Instytutu Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych: dyrektor profesor dr hab. Marcin Drzewicki (poz. 33), przewodnicząca Rady Naukowej prof. dr hab. Barbara Zybert (poz. 42), prof. UW Barbara Sosińska-Kalata (poz. 16), prof. UW dr hab. Jadwiga Woźniak (poz. 19). Trzeba tu też wspomnieć artykuł b. długoletniego pracownika Instytutu INISB UW, następnie Uniwersytetu w Białymstoku – prof. dr hab. Anny Sitarskiej (poz. 14). Badacze dziejów książki z Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego przedstawili nowe interpretacje, głównie w aspekcie historycznym: dyrektor Instytutu prof. UW – Małgorzata Komza (poz. 57), przewodniczący Rady Instytutu prof. dr hab. Krzysztof Migoń (poz. 60), prof. dr hab. Anna Żbikowska-Migoń – aktualnie redaktor *Roczników Bibliotecznych* (poz. 65). Natomiast prof. UW – Marta Skalska-Zlat ukazała aspekty futurologiczne Webu (poz. 28). Z Uniwersytetu Łódzkiego i Uniwersytetu Śląskiego, z analogicznych jednostek, odnaleźć można nazwiska głównie historyków książki – dyrektor Katedry BIN UŁ prof. dr hab. Hanny Tadeusiewicz, dyrektora Instytutu BIN UŚ prof. dr hab. Ireny Sochy i prodziekan prof. dr hab. Elżbiety Gondek (poz. 4), dra Jerzego Reizes-Dzieduszyckiego (poz. 63), dr Diany Pietruch-Reizes, prezesa Polskiego Towarzystwa Informacji (poz. 62). Prof. UŚ dr hab. Barbara Stefaniak zamieściła wzorcowe bibliometryczne *case study* na przykładzie analizy dorobku Profesor Pindlowej (poz. 5).

PRZYKŁAD MOŻLIWOŚCI „ZAPEŁNIANIA” PRZESTRZENI INFORMACJI I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

Do tych rozważań natury ogólnej lub odnoszonych do konkretnych bibliotek dodać należy niezwykle przykład zapełniania przestrzeni informacji i komunikacji społecznej przez jedną, wybitną osobistość, do której dorobku jak już wspomniano, odwoływali się prawie wszyscy autorzy. Ukazanie dokonań Profesor Wandy Pindlowej stanowi doskonałą okazję przybliżenia różnorodnych możliwości omówienia przestrzeni informacji i komunikacji społecznej w sferze praktyki edukacyjnej i bibliotecznej oraz teorii. Dorobek ten wypływający z bogatych doświadczeń zawodowych, znakomitej znajomości literatury międzynarodowej, doświadczeń warsztatu badawczego i dydaktycznego, jak i z samej osobowości, zadziwia różnorodnością treści oraz prekursorskich w Polsce ujęć i tematów. Odnaleźć w nim można: zagadnienia szkolenia i badań nad użytkownikami, badania teoretyczne (informatyka), rozwoju informacji i automatyzacji w bibliotekach na świecie i w Polsce, sugestie na temat najnowszych trendów w edukacji pracowników informacji oraz historię naukowej informacji. Inspiracje praktyki bibliotecznej zaciągały nad dorobkiem naukowym, pracą zawodową, organizacyjną i dydaktyczną, intensywnie wplatały się do życia prywatnego.

Początki typowe dla nietypowego okresu: przestrzeń rodziny i edukacji

Profesor Wanda Pindłowa – „trzynastkę” zawsze uważała i uważa za szczęśliwą cyfrę. Jest to bowiem data jej urodzin – 13 lutego 1933 w Krakowie – jako pierworodnego dziecka w inteligenckiej rodzinie Zygmunta Gembalskiego (22.04.1909–24.03.1943) oraz Heleny z Kossowskich (15.06.1906–14.02.1992). W 1934 r. rodzina powiększyła się o brata Leszka (1934–1996), w 1942 r. – o najmłodszego – Janusza. Nie zmieniła zdania o „trzynastce” mimo ciężkich przeżyć wojennych oraz powojennych rodziny i własnych. Ważne daty w jej edukacji przypadają bowiem na czarne lata w dziejach Polski, poczynając od wybuchu II wojny światowej, która przekreśliła beztroskie dzieciństwo, napiętnowała młodość, skomplikowała edukację i spowodowała niespodziewane zmiany miejsca zamieszkania.

Rodzice przed wojną przenieśli się do Sosnowca. Zapisanie córki w wieku 6 lat do szkoły przypadło na pełen grozy wojennej 1939 r., po „powszechnej ucieczce” przed Niemcami nastąpił powrót do Sosnowca, gdzie na podstawie egzaminu została zakwalifikowana awansem do trzeciej klasy. Uczyla się prywatnie do 1942 r., kiedy po aresztowaniu ojca za przynależność do AK, została internowana z matką i braćmi w niemieckim obozie przejściowym w Czechowicach-Dziedzicach. Po staraniach rodziny wypuszczono matkę z trójką dzieci, ale pod warunkiem przeniesienia się do Generalnego Gubernatorstwa. W ten sposób zamieszkali w Kalwarii Zebrzydowskiej. Ojciec zmarł w sześć tygodni po wypuszczeniu z obozu śledczego w Mysłowicach.

Próba w PRL powrotu do Krakowa – początkowo skończyła się fiaskiem. W 1945 r. Profesor ukończyła skróconą klasę szóstą i zdała egzamin do dziś nie istniejącego już Gimnazjum im. Joteyki w Krakowie. Nastąpiła jednak zmiana planów i rodzina przeniosła się do Bielska-Białej. Tam więc spędziła lata szkoły średniej. Maturę zdała w Gimnazjum i Liceum im. A. Asnyka w 1951 r. Uczyla się też muzyki w klasie fortepianu oraz przedmiotów teoretycznych i praktycznych (solfeż, historia muzyki, kompozycja, chór i rytmika) w zakresie szkoły średniej.

Powrót do Krakowa na studia przypadł na ciemny okres stalinowski (1951–1955), kiedy trzeba było ukrywać pochodzenie, losy rodziny i nie dać się złamać indoktrynacji sowieckiej. Na ostatnim roku studiów założyła własną rodzinę: w czerwcu 1954 r. wyszła za mąż za również studenta, później inżyniera – Maćka Pindla (4.04.1930–2.02.1996); 7.11.1955 – urodził się im syn Marek. Równolegle, 8.06.1955 r., ukończyła filologię polską na Uniwersytecie Jagiellońskim (praca magisterska pod kierunkiem prof. Wacława Kubackiego). Ten okres i przestrzeń wypełniły obowiązki uczennicy, studentki, następnie rodzinne.

Oswajanie przestrzeni informacji: szlify bibliotekarskie (1961–1976)

Pracę zawodową, ze względu na wychowywanie dziecka i trudności w utrzymaniu jej w Krakowie, podjęła dopiero w 1961 r. w Bibliotece Głównej AGH [Czujowa, poz. 1]. Jako wychowanka dyrektora Władysława Piaseckiego miała od początku zaszczycony szacunek i otwartą postawę wobec użytkowników biblioteki. Ta postawa zaciążyła na całej jej karierze zawodowej, związała ją też od 1965 r. ze szkoleniem indywidualnym i grupowym użytkowników biblioteki, głównie studentów AGH. Wynik tej działalności doprowadził do debiutu w 1967 r. artykułem w *Bibliotekarzu*. Ogłosiła tam artykuł pt. *Z doświadczeń szkolenia użytkowników informacji naukowej* (nr 11) oraz stała się współautorką poradnika pt. *Jak korzystać z biblioteki i informacji naukowej. Wskazówki dla studentów studiów dla pracujących* (wspólnie z H. Jarecką), zapoczątkowując w ten sposób w Polsce tego typu opracowania z informacji naukowej.

Do poznania specyfiki informacji naukowej bloku krajów wówczas podporządkowanych ZSRR przyczynił się kurs WINITI i Radzieckiej Akademii Nauk, ukończony w języku rosyjskim w Moskwie (1969 grudzień/1970 – styczeń) oraz krótkie pobyty w celu poznania postępu prac nad automatyzacją bibliotek w Bratysławie, Dreźnie i Pradze (1974 i 1975). Uczęszczanie na kurs języka angielskiego w AGH dało jej podstawę do poznania problemów globalnych bibliotekarstwa międzynarodowego. Równolegle była czynnie zaangażowana do lat 80. w prace Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, początkowo jako przedstawicielka BG AGH, następnie kilkakrotnie przewodnicząca Zarządu Okręgu Krakowskiego, wreszcie członek Zarządu Głównego SBP.

Nie poszła na marne „żyłka nauczycielska” zaszczipiona w Uniwersytecie Jagiellońskim, pogłębiona kontaktami z czytelnikami. Od roku akad. 1971/1972 do 1974/1975 prowadziła zajęcia z zakresu informacji patentowej na studium Podyplomowym Wynalazczości UJ. Ukończył je i zdawał u niej egzamin dzisiejszy dyrektor Instytutu Prawa Własności Intelektualnej – profesor dr hab. Janusz Barta. Włączyła się też do jednego z najważniejszych w Polsce powojennej biograficznych profesjonalnych przedsięwzięć – *Słownika Pracowników Książki Polskiej*. Opublikowała tam w 1972 r. biogramy bibliotekarzy: Ignacego Tadeusza Baranowskiego i Adama Feliksa Próchnika. W 1973 r. otrzymała na podstawie państwowego egzaminu tytuł starszego dokumentalisty dyplomowanego. Towarzyszyły temu awanse w Bibliotece Głównej AGH na kierownika Sekcji Dokumentacji, następnie kierownika Zespołu Informatyków ds. automatyzacji biblioteki i wreszcie kierownika Oddziału Informacji BG AGH. Zobligowało to ją do czynnego uczestnictwa jako wykładowcy i egzaminatora w różnych instytucjach, jak PAN, CINTE, NOT. W okresie tym poznawała od strony praktyki przestrzeń informacji naukowej, jej blaski i cienie w okresie zniewolenia Polski, gmatwającego proces komunikacji społecznej.

Penetracja przestrzeni edukacji oraz teorii informacji naukowej w Uniwersytecie Jagiellońskim (1976–1995)

Nowa faza poznawania przestrzeni informacji naukowej nastąpiła po związaniu się z powołanym w 1974 r. Zakładem, od 1992 r. samodzielną Katedrą Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej przy Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego. W ciągu roku akademickiego 1975/1976 współpraca przebiegała równolegle z etatem w BG AGH. Od roku akademickiego 1976/1977 podjęła ważną decyzję o przekwalifikowaniu się na etatowego pracownika naukowo-dydaktycznego na Uniwersytecie Jagiellońskim. Mogła już wówczas dzielić się z młodzieżą zarówno zdobytą wiedzą profesjonalną, jak i doświadczeniami z praktyki informacyjnej i szkoleń zagranicznych, prac naukowych. W ten sposób stała się w Uniwersytecie Jagiellońskim kreatorem bloku przedmiotów z informacji naukowej, potem specjalizacji i studiów podyplomowych w tym zakresie. W tej nowej sytuacji jej formalny status był nietypowy. Po szesnastoletniej praktyce w BG AGH została przeniesiona do Biblioteki Jagiellońskiej, a następnie jako magister starszy dokumentalista dyplomowany (ranga równoważna z samodzielnym pracownikiem naukowym) rozpoczęła normalne obowiązki nauczyciela akademickiego. To tymczasowe rozwiązanie w postaci porozumienia z Biblioteką Jagiellońską przeciągnęło się na okres dwudziestu lat. Od początku kariery w Uniwersytecie Jagiellońskim cieszyła się prestiżem w środowisku. Wspomagała między innymi zajęcia dydaktyczne w Uniwersytecie Śląskim w roku akademickim 1977/1978 [Socha, Gondek, poz.4]. Intensywnie uczestniczyła z wykładami z zakresu informacji naukowej w ogólnopolskich konferencjach bibliotek i jednostek kształcących na poziomie wyższym.

W latach 80. rozpoczęła, kontynuowaną do dzisiaj, pracę w Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla Bibliotekarzy Dyplomowanych (aktualnie jako wiceprzewodnicząca).

Zmiana profilu pracy zmusiła ją do wypełnienia formalnych wymagań wobec pracownika naukowo-dydaktycznego. Nie było to łatwe, przy maksymalnym obciążeniu dydaktycznym na wszystkich rodzajach studiów: dziennych, zaocznych, podyplomowych (była kierownikiem Studium Podyplomowego Informacji i w formie międzynarodowego wyróżnienia uzyskała pierwszy w Polsce dla tego kierunku grant HESP), a także autorką programów dydaktycznych z informacji naukowej. Pełna mobilizacja przyniosła efekty. Stopień doktora został jej nadany w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego 18.06.1982 r. (dyplom datowany 12 maja 1983) za rozprawę pt. *Kształcenie studentów jako użytkowników informacji naukowej* (publikacja: Kraków: Wydaw. UJ 1984, 181 ss.).

Równolegle starała się pogłębiać wiedzę teoretyczną i poznawać tendencje globalne kształtujące się w przestrzeni informacji naukowej krajów rozwiniętych. Nawiązała nowe kontakty międzynarodowe, odkrywające nowe pola badań i edukacji z informacji naukowej. Często byli to goście Uniwersytetu Warszawskiego: w 1977 r. – Derek Austin z British Library, w 1979 r. – Profesor Tom Wilson z Sheffield Technology University oraz Profesor Peter Williams – dziekan z Loughborough University). Od 1980 r. dzięki sponsorowaniu przez British Council i aktywności jej rektora profesora Franka Hogga rozwinęła się wymiana ze School of Librarianship (dzisiaj Wales University) w Aberystwyth, pozwalająca zetknąć się w praktyce z nową przestrzenią edukacji bibliotekarzy [Hogg, poz. 2]. Dzięki umowie o bezpośredniej współpracy Uniwersytetu Jagiellońskiego, przysłowiowym oknem na profesjonalny świat za żelazną kurtyną stały się od 1983 r. coroczne międzynarodowe konferencje w Essen, NRF. Dla penetracji międzynarodowej przestrzeni bibliotekarstwa i informacji naukowej specjalnie ważne były doświadczenia z dłuższych pobytów w USA i Chinach. W 1985 r. w semestrze wiosennym, jako doskonały, wszechstronny dydaktyk, została wydelegowana z Uniwersytetu Jagiellońskiego do Alliance College, Pensylwania, USA, placówki akredytowanej w zakresie nauczania języka polskiego. Uczyła tam w języku angielskim przedmiotu: „Kultura polska” oraz prowadziła wyższy kurs języka polskiego. Równolegle pracowała w bibliotece Alliance College, przygotowując polskie książki do opracowania rzeczowego w systemie OCLC. Ta praca przyniosła dodatkowy, niespodziewany *benefis*, czyli dostęp do literatury zagranicznej, zakazanej w Polsce, a gromadzonej w tej uczelni. Kolejny ważny wyjazd skierowany był na wschód. W roku akademickim 1986/1987 – oddelegowana z Instytutu Filologii Polskiej UJ – uczyła, wraz z mężem w Chinach języka polskiego w górniczym mieście Xuzhou w prowincji Jangsu na Uniwersytecie Technicznym. Był to roczny kurs języka polskiego dla 38 pracowników górnictwa, zorganizowany przez Ministerstwo Górnictwa Chin. Była to przygoda niepowtarzalna i odkrywanie przestrzeni komunikacji społecznej obcej naszej kulturze. Prawdziwą egzotyką (obok miejscowej) było nauczanie języka polskiego za pośrednictwem języka rosyjskiego i angielskiego, uczniów obdarzonych na ten okres polskimi imionami. Absolwenci tego kursu byli dobrze przygotowani, bo nawet kilku podjęło później studia w AGH w Krakowie. Wyjazd o charakterze czysto profesjonalnym nastąpił po blisko 10 latach na wiosenny semestr 1994 r. do State University New York (SUNY Buffalo) do School Library and Information Studies, wówczas kierowanej przez dziekana pochodzenia polskiego, profesora Georga S. Bobińskiego, wielkiego przyjaciela Polski. Wyjazd nastąpił w ramach wymiany bezpośredniej Uniwersytetu Jagiellońskiego, umowy zawartej przez Prorektora prof. dr hab. Krystynę Dyrek. Ten poważny staż naukowy wprowadził ją w nową przestrzeń informacji i komunikacji społecznej. Pozwolił na poznanie w praktyce metod nauczania informacji naukowej i profilu stu-

diów w USA, pracy bibliotek uczelnianych i publicznych, zrealizowanie tematu badawczego z informacji naukowej o ekologii oraz zebranie dodatkowej literatury do kończącej pracy habilitacyjnej na temat *Informetria w nauce o informacji* (publikacja: Kraków: Wydaw. UJ 1994, 216 ss.). Dopełniła też kolejny wymóg formalny, czyli uzyskała na tej podstawie tytuł doktora habilitowanego 26.09.1995 r. na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego w zakresie bibliologii (dyplom datowany 21.10.1995). Od 1990 r. czynnie pracowała w Polskim Towarzystwie Bibliologicznym, Oddział w Krakowie (skarbnik) oraz od 1992 r. w Polskim Towarzystwie Informacji Naukowej, współpracując w organizacji Forum Informacji Naukowej (w Radzie Programowej). Była też stałą współpracownicą *Kroniki Krakowa* (opracowywała dział – biblioteki), wydawanej przez Wydawnictwo Literackie w okresie PRL.

Ekspert międzynarodowy przestrzeni informacji i komunikacji społecznej (1996 do chwili obecnej)

Formalne usamodzielnienie jako pracownika naukowo-dydaktycznego UJ (od 1996 r. na stanowisku adiunkta z habilitacją, od 2001 – profesora UJ) pozwoliło na nowe formy „zapewniania” przestrzeni informacji i komunikacji społecznej. Zbiegło to się z przeniesieniem na nowo utworzony w Uniwersytecie Jagiellońskim Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej, nadaniem jednostce rangi Instytutu i wyborem na pierwszego dyrektora Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej, w kolejnej kadencji na zastępcę dyrektora, następnie przewodniczącą Komisji Dydaktycznej, kierownika Zakładu Informacji Naukowej oraz osobę odpowiedzialną za *Public Relations* (m.in. organizator wyjazdów studentów z SOKRATESA, ERAZMUSA).

Doszły też odpowiedzialne funkcje ogólnouniwersyteckie w postaci powołania do Wydziałowej Komisji Dydaktycznej, Uniwersyteckiej Komisji ds. Jakości Kształcenia, Senackiej Komisji ds. Jubileuszu Odnowienia Akademii Krakowskiej, Rektorskiej Komisji Socjalnej, Rady Studium Pedagogicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Rady Biblioteki Jagiellońskiej.

Świadectwem ogólnopolskiego uznania stało się powołanie przez Ministra MENIS do Komisji Egzaminacyjnej dla Bibliotekarzy Dyplomowanych (przez kilka kadencji stanowisko wiceprzewodniczącej i kilkakrotne nagrody indywidualne Ministra), do Zespołu ekspertów dla kierunku studiów z informacji naukowej i bibliotekoznawstwa Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej, do Centralnego Ośrodka Metodycznego Studiów Nauczycielskich Zespołu Kierunkowego dla nauczycieli bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, jak też do Rady Naukowej Biblioteki PAN w Warszawie, do Grupy Doradczej ds. Budowy Biblioteki PAT w Krakowie, do Komitetu Redakcyjnego serii Wydawnictwa SBP „Nauka – Dydaktyka – Praktyka” oraz czasopisma Polskiego Towarzystwa Informacji Naukowej pt. *Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej* (PTINT). Została też wyróżniona powołaniem do Komitetu Naukownictwa PAN w Warszawie (Sekcja Informacji i Komunikacji Naukowej oraz Sekcja Naukometryczna). Nastąpiły też zaproszenia do współpracy międzynarodowej w charakterze eksperta kierującego zespołem polskim w granie europejskim „Cultural Objects in Networking Environment” (COINE) oraz „Social and Economic Inclusiveness” (SEIN).

Nazwisko Profesor Wandy Pindlowej jako specjalistki z informacji naukowej, „niemającej sobie równej w Krakowie i w Polsce” (opinia profesorów: Jacka Wojciechowskiego, Franka Hogga, Josepha Niteckiego), autorki interesujących, nowatorskich prac naukowych (główne pola: kształcenie użytkowników informacji naukowej, automatyzacja bibliotek, informetria, szara literatura), znakomitego wykładowcy i prelegenta na konferencjach, organi-

zatora międzynarodowych konferencji – jest dobrze znane nie tylko w Polsce, ale i na świecie, zwłaszcza w UK, USA, Niemczech, Danii, Norwegii, Litwie, Bułgarii.

W przestrzeni nowoczesnej informacji naukowej i komunikacji społecznej w Polsce zajmuje też znaczne miejsce. Najlepiej wie o tym rzesza studentów oraz wychowankowie: 258 magistrów, 5 wypromowanych doktorów (Sabina Cisek, Barbara Niedźwiecka, Marek Nahotko, Maria Sidor, Stanisław Skórka), autorzy z Katowic, Krakowa, Łodzi, Poznania, Warszawy – prac habilitacyjnych, doktorskich i książek przez nią recenzowanych, współpracownicy i redaktorzy prac zbiorowych, jak i czytelnicy jej blisko 300 opracowań, w tym kilku książek i skryptów, raportów ogólnopolskich niepublikowanych, np. pierwsze opracowania o szarej literaturze w Polsce [Stefaniak, poz. 5].

Zasługi te były wielokrotnie nagradzane przez Rektora UJ, Ministra MENIS, Komisję Edukacji Narodowej (Medal KEN1996), Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich (Złoty Krzyż Zasługi), Medal Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy „za szczególne zasługi dla rozwoju organizacyjnego i merytorycznego Centrum oraz kreowania wizerunku nowoczesnego bibliotekarza”, nagrody IINTE za wyróżniające prace magisterskie i inne.

Za takim modelem „zapełniania” przestrzeni informacji naukowej i komunikacji społecznej, obok dokonań profesjonalnych, przemawiają też cechy indywidualne, godne naśladowania na polu praktyki, badań naukowych, dydaktyki informacji naukowej i komunikacji społecznej, jak i życia codziennego.

Osobowość a przestrzeń informacji i komunikacji społecznej

Wielość przedsięwzięć nie mogłaby być podjęta i zrealizowana, gdyby nie cechy osobowości Profesor Wandy Pindlowej: konsekwentne dążenie do poszerzania granic wiedzy bez względu na bariery, bezkompromisowe strzeżenie prawdy, ale też umiejętność zjednywania ludzi i osobisty urok. Żartobliwie należy przypomnieć częste powracanie do kwestii konieczności posiadania i aktywnego wykorzystania przez pracownika informacji symbolicznych antenek na głowie, zbierających informację. Szczodra natura na pewno ją wyposaża w takie umiejętności tudzież w życzliwość wobec ludzi bez względu na wiek i stanowisko oraz uczynność i opiekuńczość, które nierzadko wikały ją w różne sprawy i narażały na niepotrzebną stratę czasu i pieniędzy. Te cechy znakomicie ułatwiały również nawiązywanie i rozwijanie kontaktów, pomnożone przez szczodrość, spolegliwość i chęć bezinteresownego inwestowania we wszystko w co się angażuje, a co najważniejsze, poczucie humoru, tego w najlepszym wydaniu – niedziałającego na niczyją niekorzyść.

Realistka o zabarwieniu pesymistycznym, umie trzeźwo oceniać sytuację i zawsze przewiduje najczarniejsze rozwiązania, z natury natomiast jest pogodna i bardzo towarzyska. Posiada poczucie własnej wartości, ale nigdy tego nie akcentuje ani nie nadużywa. Ważna jest jej kreatywność, połączona z odwagą w przekazywaniu opinii nie zawsze popularnych oraz prawdomówność „aż do bólu”. Utalentowany pedagog i wykładowca, urodzony działacz społeczny, ale też uczona – jednym słowem „polecana mieszkanka informacyjna”. Jej sztuka przekonywania o racji, którą wyznaje lub ma przekazać, bardzo się sprawdziła we współpracy ze studentami i współpracownikami. Cechy te łączy z hobby: muzyka, sztuka kulinarna, pletwonurkowanie, podróże. Mała próżność Pierwszej Damy Informacji Naukowej – to elegancja i umiłowanie słodczy, wyniesione jako rodzaj rekompensaty za trudne warunki w latach wojny.

Ta przestrzeń indywidualna – jest pełna ciepła, myślenia o drugich, samokrytycyzmu i chęci służenia ludziom: *Multos Annos Profesor!*

PRZYSZŁOŚĆ

„Zapełnianie” przestrzeni informacji naukowej i komunikacji społecznej, jak widać, ma różne oblicza: poważne naukowe, zabiegane, pełne frasunku praktyki biblioteczno-informacyjnej, przygotowywania adeptów do zawodu i badań naukowych, i to osobiste najbardziej wpływające na odbiór w społeczeństwie, którego najlepszym wzorcem jest Profesor Wanda Pindlowa. I to jest właśnie najważniejsza i przyszłościowa przestrzeń informacji i komunikacji społecznej, do której pracownik informacji naukowej musi być przygotowany teoretycznie, praktycznie i powinien umieć wykorzystywać w tym celu predyspozycje osobowe. Książka ta zatem spełni swoje zadanie, jeśli wyczuli czytelnika na powstawanie nowych przestrzeni oraz ich kształtowanie w zakresie informacji i komunikacji społecznej, nauczy doceniać, co było i pasjonować się tym, ku czemu zmierza ludzkość.

Wyrażając Autorom piękne podziękowanie za bezinteresowny udział w tej pracy zbiorowej, Władzom Uniwersytetu Jagiellońskiego, na czele z Panią Prorektor Profesorem Marią Nowakowską, za udział środków KBN w wydaniu książki – jako redaktor naukowy – mam nadzieję, że propozycje zamieszczone tutaj znajdą zainteresowanie oraz przyczynią się do budowania społeczeństwa informacyjnego i wzrostu zrozumienia dla konstruktywnej roli bibliotek i informacji w procesie komunikowania w społeczeństwie. Sądzę też, że wśród czytelników znajdą się zarówno specjaliści, jak i studenci kierunku informacja i bibliotekoznawstwo, a także osoby, które pragną poznać ciągle zmieniający się świat informacji i komunikacji społecznej.

Chanie Kocójowa

Redaktor naukowy

SHAPING THE AREA OF INFORMATION AND SOCIAL COMMUNICATION

[KSZTAŁTOWANIE PRZESTRZENI INFORMACJI I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ]

The title of this book – *Przestrzeń informacji i komunikacji społecznej* [*The area of information and social communication*] – enables reflections in broad categories of freedom, lack of borders, perpetuity and induces thinking about... wandering around the world. Multidimensional character of the term “area” indicates the possibility of various choices, different aspects of considerations as well as various criteria of “filling” this area. This makes it easier to draw into deliberations those who have independent minds, researchers interested in non-typical crossings of information science and social communication. Furthermore, it enables searching for new issues, facing global problems and, particularly in recent years, discovering the specificity of the European Union needs and the world of information in electronic environment. This open character of the term “area” has recently caused many authors representing various disciplines of humanities to take this issue into consideration in different contexts and to place the word “area” in the titles of their articles and books. By analogy, it makes it possible to consider new interpretations regarding information science and social communication in professional publications.

The authors of this collective work show individual and personal aspects of the process of shaping the area of information and social communication. Most of them reference to publications and achievements of Professor Wanda Pindlowa, who, what is worth stressing here, was a pioneer in Poland of many issues discussed here. This book, dedicated to the “First Lady of Information Science” on the turn of 20th century has been prepared and published to honor her outstanding position in Poland and abroad. Professor Pindlowa is an exceptional scientist, who is focused on informetrics and is a well-known specialist in analyzing multi-aspect area of information science and social communication in theory and practice as well as a great lover of journeys.

SUBJECT MATTER OF THE BOOK AND THE AUTHORS

Domination of information in modern civilized societies accelerating the pace of life every now and again results in new challenges for theorists and practitioners in the field of information science and social communication. They require deep professional knowledge, familiarity with the rules of using information and communication technology (ICT), recognition of users’ needs and what is extremely important – imagination and ability to adapt to

the needs of the information society, which is being built. Imagination, as an attribute of creative people, enables foreseeing the directions of future studies, research, practice and changes in the needs of potential library users also in the context of both high and popular culture. A revealing interpretation indicates new ways for public usefulness, so import in the era of numerous threats for libraries and books. The area of information and social communication is a forum for exchanging such experiences and information on achievements that are the most important for modern generations. Besides, it creates opportunity to realize many fantastic theoretical conceptions.

Sixty five articles written by scientists, practitioners and experts in information science collected in this book are good examples of this situation. The authors searched for inspiration in the processes of social communication, both for considerations about the present as well as about the past and the future. Articles are in Polish or in English. The authors have chosen a few important groups of issues from the vast range indicated by the title. They are generally oriented on information (mainly information science) and its influence over the process of human communication. The book consists of six parts. The first one is compiled from articles dedicated to the "Field of the creators of information science", in which Professor Wanda Pindlowa – according to the foreign and Polish authors "the Rare Kind of Librarian" – plays one of the most important role (5 articles). In subsequent parts the attention is drawn to the developments in the "Field of the theory of information science" (part 2 – 14 articles), "Field of the Internet" (part 3 – 10 articles), "Field of modern librarianship" (part 4 – 14 articles), "Field of education" (part 5 – 8 articles) and "Field of inspirations of social communication" (part 6 – 13 articles regarding various aspects of modern interpretations of the history of libraries and books).

The opinions expressed in the book are more valuable as they come from the elite shaping the area of information and library science in Poland and abroad. The authors search for new ideas to reflect the importance of libraries and books for modern societies and have cooperated in this field with the Institute of Information and Library Science of the Jagiellonian University for many years. This is why the problems connected with the modern area of information and social communication prevail in this book.

FOREIGN AUTHORS

Five well-known authors from Great Britain, the cradle of modern librarianship and information science, contributed to this book. Very active Professor Frank Hogg from Aberystwyth in Wales – the originator of world-known studies in information science and librarianship in this university (now offered as distance education courses), an international consultant for librarianship, honored with title of "Honorary International Ambassador of the School Library Association" (article 2). Professor Ian Johnson, vice-dean at Aberdeen School of Business of The Robert Gordon University in Scotland (article 48) and Professor Paul Sturges from a prestigious school educating librarians from the UK – Loughborough University (article 17) contributed significantly to the development of the modern policy of International Federation of Library Associations working in several sections concerning education. Professor Peter Brophy, director of the Center for Research in Library and Information Management at the Manchester Metropolitan University and the editor of *The New Review of Libraries and Lifelong Learning* manages many EU grants including the one in which the Institute of ILS JU is taking part – "Cultural objects in Networked Environments" (COINE) (article 32). Maria Burke from the Information Systems Institute at the University

of Salford (article 6) is known as one of the first authors who carried out research on the role of information in business.

What is more, not only British professionals contributed to this book. Professor Irena Wormell, a specialist highly respected on international forum of information science, was born in Hungary and worked at the higher school in Copenhagen (Denmark). Then she has been teaching at Borås (Sweden). Irene Wormell has steered the program for information science education at IFLA for many years and is known for creating modern concepts in information science on the base of experiences at the European educational area. Recently she has been focused on the issues of information management and she has managed to create a new IFLA section for this purposes (article 18). Doctor Rafael Ball, director of the Central Library of the Research Center Jülich in Germany enriched the book with his experiences in managing the scientific center offering huge number of electronic resources (including documentation) (article 30). Professor Christa-Rose Huthloff from the Department of Information and Communication, University of Applied Sciences and Arts from Hanover discusses the latest tendencies in the education of future librarians and information professionals in Germany (article 47). Professor Tord Hoivik from the Faculty of Journalism, Library and Information Science, Oslo University College from Norway presents (in a very suggestive way) the era of transformations in education caused by implementing ICT (article 46). Danutė Kastanauskaitė-Kulbienė, retired, well experienced teacher and librarian from Vilnius University (Lithuania) which was the first foreign partner of the Institute of ILS JU, shows and proves the influence of private book collections on cultural connections with Poland (article 36). Joseph Nitecki, a retired Professor with Polish origins and the senior of American theorists investigating connections between librarianship and information science, highly evaluates Polish theoretical research (article 3).

POLISH AUTHORS

More than a half of Polish authors represent Kraków. Twenty nine of them are from the Jagiellonian University. Researchers from the Institute of Information and Library Science active in the field of information science, particularly interested in using modern technologies (including the Internet) and the theory or processes of social communication constitute the majority of this group. There is an article written by experienced and well-known experts in copyright – Professors Janusz Barta and Ryszard Markiewicz (article 20), directors of the Intellectual Property Law Institute and another text prepared by Professor Michał du Vall, dean of the Faculty of Management and Communication (article 29) and a specialist in consumer law. All the professors mentioned above are EU experts adjusting Polish law to the requirements of the European Union. The theme of this book appeared to be interested also for Professor Marek Frankowicz from the Institute of Chemistry, an expert in world educational standards (article 45) and Danuta Bromowicz from the Jagiellonian Library, who also teaches the course “Exhibiting” in the Institute of ILS JU (article 44). Various extremely important issues of library management, electronic resources and library users are discussed by professionals from other libraries in Kraków – mainly directors and certified custodians: director Marek Górski (article 34) and vice-director Marzena Marcinek (article 26) from the Library of Kraków University of Technology, vice-director Jerzy Krawczyk (article 37) and a former head of the Reference Department Maria Czujowa (article 1) from the Main Library of AGH University of Science and Technology, the managing board of the Library of the Pontifical Academy of Theology in Kraków (PAT) – Fr Dr Jan Bednarczyk (article 31),

Władysław Szczęch (article 41), Dr Renata Dulian (article 22) as well as director Anna Sokołowska-Gogut from the Main Library of the Kraków Academy of Economics (article 40). Problems presented by those authors are enriched with opinions and experiences from other Polish academic libraries by director Halina Ganińska (article 8) from the Main Library of Poznań University of Technology, Dr Maria Sidor (article 39) from the Library of the Higher School of Business – National Louis University from Nowy Sącz and Professor Barbara Sordylowa, former director of the Library of Polish Academy of Sciences in Warsaw (article 15).

Furthermore, the book contains also articles written by the scientists from the most important Polish academic centers – particularly those interested in new research fields and interpretations of the past, present and future roles of information science and social communication. Important articles were delivered by the authors from the first university educating librarians and information professionals in Poland – the Institute of Scientific Information and Book Studies: director, Professor Marcin Drzewiecki (article 33), chair of its Scientific Council, Professor Barbara Zybert (article 42), Professor Barbara Sosińska-Kalata (article 16), Professor Jadwiga Woźniak (article 19). We must mention here also the article written by Professor Anna Sitarska (article 14), who worked at Warsaw University for many years (then in the University of Białystok). Researchers interested in book history from the Institute of Information Science and Librarianship of the Wrocław University presents new interpretations on historical aspects: director, Professor Małgorzata Komza (article 57), chair of the Institute Council Professor Krzysztof Migoń (article 60), Professor Anna Żbikowska-Migoń (at present the chief – editor of *Roczniki Biblioteczne* – article 65). On the other hand, Professor Marta Skalska-Zlat shows the futurological aspects of WWW (article 28). Some articles were also delivered by the authors, mainly book historians, from the analogues institutions from the University of Łódź and from the University of Silesia: director of the LIS Chair from the University of Łódź Professor Hanna Tadeusiewicz, director of the LIS Institute from the University of Silesia Professor Irena Socha and vice-dean Professor Elżbieta Gondek (article 4), Dr Jerzy Reizes-Dzieduszycki (article 63), Dr Diana Pietruch-Reizes, the president of Polish Association of Information Science (article 62). Professor Stefaniak provided a model bibliometric case study based on the scientific output of Professor Pindlowa (article 5).

EXAMPLE OF “FILLING” THE AREA OF INFORMATION AND SOCIAL COMMUNICATION

General considerations and those regarding particular libraries should be supplemented with an unusual example of “filling” the area of information and social communication by one, outstanding personality, who was referred to by almost all the authors. Presenting Professor Wanda Pindlowa’s scientific output is a great opportunity to discuss various possibilities of filling the area of information and social communication in the field of education, library practice and theory. Professor Pindlowa’s output is the result of her reach professional experience, excellent knowledge of international literature, teaching and research experiences as well as her character and personality. What is amazing and worth admiring is the variety of subjects touched in her publications and the number of innovatory (in Poland) approaches and themes. Among others, we can find publications on the issues of user training and research, theoretical research (informetrics), articles regarding the development of information and automation processes in Poland and abroad, about the latest trends in information professionals’ education and the history of information science. Inspirations from

library practice influenced her scientific output, professional career, organizational and educational activities as well as her private and family life.

Typical beginnings in an atypical period: the area of family and education

Professor Wanda Pindlowa has always considered number 13 to be a lucky one. She was born on 13 February 1933 in Kraków as the first-born child in belonging to the intelligentsia family of Zygmunt Gembalski (22 April 1909–24 March 1943) and Helena née Kossowski (15 June 1906 – 14 February 1992). In 1934 her brother Leszek (1934–1996) was born and in 1942 the family increased by the youngest member – brother Janusz. In spite of severe war and post-war experiences Professor Pindlowa didn't change her opinion about the number 13. Important dates in her education process happened in the black period of Polish history. The outbreak of the Second World War crossed out her carefree childhood, left an impression on her youth, complicated education and caused unexpected removals.

Before the war her parents moved to Sosnowiec. When she was six year old she was sent to school in the grim year of 1939. But soon the family had to escape because of the War. They came back to Sosnowiec where she passed an exam and on this base she was enrolled as a third year pupil. She was also educated by private teachers till 1942 when after her father was arrested for his activity in Polish Home Army (AK), she, together with his mother and brothers, was interned in a German temporary camp in Czechowice-Dziedzice. Thanks to the efforts of their family they were released but on one condition – they had to move to General Gouvernement. They settled in Kalwaria Zebrzydowska. Her father died 6 weeks after coming back from an investigating camp in Mysłowice.

The first attempt to return to Kraków after the War proved abortive. In 1945 she completed shortened sixth class and passed the entrance exam to a non-extant today Joteyko Grammar-School in Kraków. But she had to change her plans once again because the family moved to Bielsko-Biała. This is why she spent her secondary-school years in this town. She passed the examination for the secondary school certificate in Adam Asnyk Grammar School and Liceum in 1951. She also learned music in a grand piano class and other theoretical and practical subjects: solfeggio, history of music, composition, choir, calisthenics.

She returned to Kraków to study at the Jagiellonian University in the dark period of Stalinism (1951–1955) when she was forced to keep in secret her origins, family history and had to resist soviet indoctrination. During the last year of her studies in June 1954 she married another student (later an engineer) Maciek Pindel (4 April 1930 – 2 February 1996). On 7 November 1955 their the only son Marek was born. In the same year she graduated in Polish philology from the Jagiellonian University defending a master thesis written under the supervision of Professor Waław Kubacki. So this period in her life was filled up with educational and family duties.

Taming the area of information: first experiences in librarianship (1961–1976)

Because of difficulties in finding job in Kraków and duties connected with her son she started her professional career not before 1961 when she was employed in the Main Library of AGH University of Science and Technology [Czujowa, article 1]. As a subordinate to Władysław Piasecki, director of this library, she was instilled from the very beginning with open and full of respect approach to library users. This attitude influenced strongly the whole professional career. From 1965 she was involved in individual and group forms of user training, mainly students of the AGH University of Science and Technology. It resulted in her debut as an author. In 1967 she published in *Bibliotekarz* (no 11) [*Librarian*] her first article

entitled: *From the experiences in training the users of scientific information*. What is more, together with H. Jarecka she wrote and published a handbook: *How to use the library and scientific information. Instructions for working students* – the first publication of such kind in Poland.

She learned the specificity of information science in the group of countries subordinated to the Soviet Union at the course (in Russian) organized by VINITI and USSR Academy of Sciences in Moscow (December 1969 – January 1970). She also visited libraries in Bratislava, Dresden and Prague in order to become familiar with the advances in library automation. (1974, 1975). Participation in English course offered by the AGH University of Science and Technology enabled her to become familiar with global problems of international librarianship. At the same time she was involved (till the 1980s) in activities of Polish Librarians Association, initially as a representative of the Main Library of AGH University of Science and Technology, then for several times as the president of the Managing Board of Kraków Branch and eventually as a member of the Main Managing Board of Polish Librarians Association.

A bent for teaching she was vaccinated with during her study in the Jagiellonian University and which was strengthen through everyday contacts with library users was not forgotten. In the academic years 1971/72 till 1974/75 she taught a course on patent information within the Postdiploma Studies in Inventiveness at the Jagiellonian University. What is worth mentioning here is the fact, that this course was completed by Professor Janusz Barta – present director of the Intellectual Property Law Institute (he was also examined by Wanda Pindlowa). Besides, she took part in one of the most important professional and biographical project in post-war Poland – *Słownik Pracowników Książki Polskiej* [*Dictionary of Polish Book Professionals*]. In 1972 she published there two biographies of Polish librarians: Ignacy Tadeusz Baranowski and Adam Feliks Próchnik. In the next year, after passing the state examination, she became a senior certified documentalists. It resulted in promotions in the Main Library of AGH University of Science and Technology – she became the head of the Section of Documentation, then the head of the Team of Computer Specialists working on library automation and finally the head of Reference Department. It obliged her to active participation, as a lecturer and examiner, in various activities organized by for example Polish Academy of Sciences or the Center for Scientific, Technical and Economic Information. In that period she learned the practice of the area of information science, its ups and downs in the time of Russian and communist domination in Poland which tangled the processes of social communication.

Penetration of the area of education and theory of information science in the Jagiellonian University (1976–1995)

This new phase of learning and exploring the area of information science began with starting cooperation with the Department of Library and Information Science (created at the Jagiellonian University in 1974), which in 1992 became an independent Chair in the Institute of Polish Philology. In the academic year 1975/76 she worked both in the Library and the department. In the next year she decided to dedicate herself only to this new job – a researcher and academic teacher. In that time she was able to share her professional knowledge and practical experiences with the students. This way she became an originator and creator of curricula and courses in information science at the Jagiellonian University. Afterwards she also implemented specialization and postdiploma studies in this field. Her formal status was not typical. After 16-year work experience in the Main Library of AGH University of Sci-

ence and Technology, she was employed by the Jagiellonian Library, where as a senior certified documentalst (this rank was equal to the one of independent researcher at the University) started regular work as an academic teacher. This informal agreement between the department and the Jagiellonian Library lasted for 20 years. From the very beginnings of her work at the Jagiellonian University she was highly esteemed in scientific and professional circles. Among others she supported courses offered at the University of Silesia in Katowice in the academic year 1977/1978 [Socha, Gondek article 4]. What is more, she delivered lectures (within the domain of information science) for all-Polish library conferences and for various institutions (mainly universities and libraries).

She has been working in the State Examination Committee for Certified Librarians since the 1980s (at present as a vice-president).

She had to meet formal requirements connected with the new job as a researcher and university teacher. It wasn't easy considering the fact that she taught maximum number of hours daily, extramural and postdiploma students (she was also the head of Postdiploma Studies in Information Science and received the first in Poland EU grant for this kind of studies – HESP). She was the author of teaching programs in information science. Full mobilization had its effects. She received a doctor's degree from the Institute of Polish Philology of the Jagiellonian University on 18 June 1982 (a diploma is dated on 12 May 1983) for the dissertation entitled: *Kształcenie studentów jako użytkowników informacji naukowej* [*Education of students as scientific information users*] (published in Kraków, Jagiellonian University Press 1984, 181 pp.).

At the same time she tried to deepen her theoretical knowledge and to identify global tendencies in the area of information science in developed countries. She established some international contacts discovering new research and educational fields in information science. The first foreign partners were often the guests of Warsaw University: Derek Austin from British Library in 1977, Professor Tom Wilson from Sheffield Technology University and Professor Peter Williams, dean from Loughborough University in 1979. In 1980, thanks to the sponsorship of British Council and the efforts of its editor Professor Frank Hogg, we was able to start an exchange cooperation with School of Librarianship (today Wales University) in Aberystwyth, which made it possible to see in practice new fields in librarians' teaching. [Hogg, article 2]. The agreement on direct cooperation with the Federal Republic of Germany signed by the Jagiellonian University enabled Professor Wanda Pindlowa and some of her colleagues to participate in annual international conferences in Essen (from 1983). This conference became a proverbial window from behind the iron curtain. Long stays in the USA and China were particularly valuable for the penetration of international area of librarianship and information science. In 1985 during the spring semester, she – as an excellent and versatile teacher – was delegated by the Jagiellonian University to the Alliance College in Pennsylvania in the USA. This school offered accredited courses in Polish language. She taught (in English) "Polish culture" and a course in Polish language (higher level). At the same she worked in the Library of Alliance College preparing Polish books to classification process in OCLC system. This work resulted in an additional and unexpected advantage – access to the literature collected in this library and forbidden in Poland. In the academic year 1986/87 she made another important journey – this time to China. She was delegated by the Institute of Polish Philology and together with her husband taught Polish language at the Technical University in a mining city Xuzhou, Jangsu Province. It was a one-year course for 38 people working in mining industry, organized by the China Ministry of Mining. This was an unique adventure. She was able to discover the area of social communication so different

from our culture. What was particularly exotic was teaching Polish language using Russian and English to communicate with the students who received Polish names especially for this course. But she succeeded and the graduates were well educated – some of her China students started studies in the AGH University of Science and Technology. The next pure professional journey took place in 1994 in spring semester. She went to the State University of New York (SUNY at Buffalo) to the School of Library and Information Studies managed in that time by the dean with Polish origins – Professor George S. Bobiński, a great friend of Poland. It was possible thanks to the agreement of direct cooperation signed by the Jagiellonian University vice-rector Professor Krystyna Dyrek. This serious scientific practice introduced Professor Wanda Pindlowa into a new area of information science and social communication and made it possible to learn in practice the methods of information science teaching as well as the character of such studies in the US. She could observe the performance of American academic and public libraries. What is more, she was also able to realize an information science research subject in ecology and gather supplemented literature for her habilitation book entitled *Informetria w nauce o informacji* [*Informetrics in information science*] (published in Kraków, Jagiellonian University Press 1994, 216 pp.). Thereby she complied with another formal requirements and received habilitation degree (26 September 1995) from the Faculty of Philology (Wrocław University) in book science (a diploma dated on 21 October 1995). She has actively worked in Polish Bibliological Society (Branch in Kraków – a treasurer) since 1990, and in the Polish Society of Scientific Information (supporting the organization of the Forum of Information Science as a member of its program board) since 1992. She was also a permanent collaborator of *Kroniki Krakowa* [Chronicles of Kraków] (she was responsible for the section on libraries) published by Wydawnictwo Literackie before 1989.

International expert in the area of information and social communication (1996–now)

Having become a formally independent researcher and university teacher (from 1996 as an Associate Professor and since 2001 as a Jagiellonian University Professor) she could explore new forms of “filling” the area of information and social communication. At the same time the Chair of Library and Information Science developed and became the Institute and was included into newly established Faculty of Management and Communication. Professor Wanda Pindlowa was elected the first director and then, in the next term of office, a vice-director of the Institute. Afterwards, she acted as the chair of the Teaching Council, the head of the Department of Information Science and has been responsible for public relations (among other things she has been organizing students exchange within Socrates and Erasmus).

She was also charged with all-University tasks – she became a member of the Faculty Teaching Council, University Committee on Education Quality, Senate Committee for the Jubilee of Kraków Academy, Rector’s Social Council, Board of Pedagogical Studium of The Jagiellonian University and the Jagiellonian Library Council.

Her position in Poland was confirmed by the Minister of National Education and Sport who appointed her to the State Examination Committee for Certified Librarians (she was a vice president for a few years and received individual Minister Prize several times). She also appointed to the team of experts in information science and librarianship of University Accreditation Commission, to the Central Methodical Center for Teachers’ Studies for LIS teachers, to the Scientific Council of the Library of Polish Academy of Sciences in Warsaw. Professor Wanda Pindlowa became also a member of the advisory group for building the

Library of the Pontifical Academy of Theology in Kraków, the editorial board of the series published by the Association of Polish Librarians *Nauka-Dydaktyka-Praktyka* [Science-Education-Practice] and the only journal published by Polish Society of Scientific Information entitled: *Praktyka i teoria informacji naukowej* [Practice and theory of information science]. Besides, her knowledge and experience was appreciated by the invitation to the Committee for Science of Science of the Polish Academy of Sciences in Warsaw (Section for Scientific Information and Communication, and Section for Scientometrics). She was also invited as an expert managing Polish team to international projects: "Cultural Objects in Networking Environment" (COINE) and "Social and Economic Inclusiveness" (SEIN).

Professor Wanda Pindlowa, as a specialist in information science "whom nobody in Kraków and in Poland can equal" (this is the opinion of Professors: Jacek Wojciechowski, Frank Hogg, Joseph Nitecki), author of interesting and innovatory scientific publications (mainly in education of information users, library automation, informetrics, grey literature), an excellent lecturer and organizer of international conferences is well known not only in Poland, but also abroad, particularly in the USA, Great Britain, Germany, Denmark, Norway, Lithuania and Bulgaria.

She plays an important role in the present-day area of information science and social communication. She has educated 258 graduates, promoted 5 doctors (Sabina Cisek, Barbara Niedźwiecka, Marek Nahotko, Maria Sidor, Stanisław Skórka), reviewed habilitation books, doctoral dissertations and books of various authors from Katowice, Kraków, Łódź, Poznań and Warszawa. Furthermore, she has written almost 300 articles, books and all-Polish, unpublished reports (for example first in Poland studies on grey literature) [Stefaniak, article 5].

Her worth and achievements were awarded for several times by the Rector of the Jagiellonian University, the Minister of National Education and Sport, National Education Commission (KEN) – Gold Order of Merit, Medal of the Center for Permanent Librarians' Education for "her contribution to the organizational and essential development of the Center as well as for the creation of modern image of librarians", awards of IINTE [Institute of Scientific, Technical and Economic Information] for excellent master thesis, and others.

Such a model of filling the area of information science and social communication arisen not only from her professional achievements but also from Professor Wanda Pindlowa's personality and character. They are deserving of imitation – both in practice, research or teaching information science and social communication and in every day life.

Personality and the area of information and social communication

Such a great number of projects could have been undertaken and realized only thanks to Professor Wanda Pindlowa's personality. She has always endeavored constantly to broaden her knowledge despite any barriers, has been uncompromising in protecting the truth. Furthermore, she has had the ability to gain people's hearts and has been known for personal charm. Saying in jest, we must remember a quite popular idea that information professionals should be equipped with symbolic aeries on their heads to gather information. Generous nature surely gifted her with such skills. What is characteristic of Professor Wanda Pindlowa is also great kindness for all people, regardless of their age and social or professional status, as well as helpfulness, which often has entangled her in various problems and exposed her to the risk of losing her own money and wasting time. On the other hand, such character has facilitated cooperation and contacts with other people. What is more, her generosity, warm-heartedness, readiness to disinterested investments in everything she was engaged in, and

what is the most important, a good sense of humor (which has never been intended to harm anybody) have made the contacts easier.

Professor Wanda Pindlowa is a realist with little inclinations to pessimism. She can keep a level head and always foresees the worst solutions but at the same time she is naturally cheerful and very sociable. She is conscious of her own value, but she never stresses it or abuses. What is particularly important is her creativity combining with the courage to tell even unpopular truths and veracity (to the point of pain). She is a talented teacher and lecturer, born social worker and a scientist – in short: “recommended information mixture”. Her ability to convince anybody to the opinions she believed in or she wants to disseminate proved to be very useful in cooperation with students and her colleagues. She can also join professional activities with her hobbies: music, art of cooking, skin-diving, journeys. The First Lady of Information Science has also some foibles – she likes elegance in attire and sweets in food, perhaps as a kind of compensation for very difficult childhood during the War.

This individual area is warm, full of empathy, self-criticism and readiness to help other people. *Multos Annos Profesor!*

THE FUTURE

The process of filling the are of information and social communication has various aspects: serious and scientific, busy and full of worries practice of library and information work, preparing students to work and research and this personal, which mostly influences social perception and which Professor Wanda Pindlowa is the best example. And this is the most important and the most perspective area of information and social communication, for which any researcher should be theoretically and practically prepared – he or she should be able to use his or her own personal talents and abilities. This book will accomplish its task if it makes the readers sensitive to emerging and shaping new areas in information and social communication and teaches them to appreciate the past and be thrilled by the future.

As a scientific editor of this book I would like to thank all the Authors who disinterestedly contributed articles, the authorities of the Jagiellonian University and particularly the vice-rector Professor Maria Nowakowska for supporting this book from the funds of the State Committee for Scientific Research. I hope that the ideas and suggestions articulated in this book will appear interesting and contribute to the process of building information society as well as to common understanding of the constructive role of libraries and information in the processes of social communication. I believe that this book will be interested both for specialists and students of information and librarianship as well as those who just want to learn something about permanently changing world of information and social communication.

Scientific Editor